

Ahmet Uysal
uysala@gmail.com

Filistin Davası Hala Arapların Milli Davası mı?

ARAP DÜNYASINDA BAE'NİN İSRAİL İLE NORMALLEŞMESİNE HEM RESMİ MAKAMLARIN HEM KAMUOYUNUN TEPKİSİ BÜYÜK BOYUTLARA ULAŞMIŞTIR. YÜZBİNLERE VARAN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARINDA İSRAİL İLE NORMALLEŞMENİN İHANET, MUHAMMED BİN ZAYİD VE MUHAMMED BİN SELMAN'IN İSE HAIN OLDUĞU İFADE EDİLMİŞTİR. BU BASKI KARŞISINDA SELMAN, FİLİSTİN DEVLETİ OLMADAN İSRAİL İLE NORMALLEŞME OLMAYACAĞINI AÇIKLAMAK ZORUNDA KALMIŞTIR.

2010'da Mısır'da araştırma yaparken Kahire Üniversitesi'ndeki Türk Dili hocalarından birisinin Türkiye'de Mısır üzerine yazılan yazı ve şiirleri topladığı kitabında, Sezai Karakoç'un "Alinyazısı Saati" şiirini görünce şaşırılmıştım. Bunun sebebini sorduğumda "Filistin Mısırlıların milli davasıdır" cevabını almış ve Mısır'ın Filistin halklarının özgürlüğünü savunmak üzere İsrail ile yaptığı birçok savaşı düşününce buna hak vermiştim. Bugünlerde Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) İsrail ile "normalleşmesi" ilan edilince Arap kamuoyu tekrar hareketlendi ve Filistin meselesinin Arap dünyasında merkezi konumunu koruyup korumadığı yoğun bir şekilde tartışılmaya başlandı.

İsrail devletinin Batı'nın sömürü projesi olması kadar; Filistin meselesi de büyük ölçüde Batı sömürgesine direniş ve bağımsızlık meselesidir. Yüzyıl önce Osmanlı'nın yenilmesiyle birlikte tüm Arap toprakları gibi Filistin de Batı işgaline uğramıştır. Bu sömürge yapısı, manda ve protektoralık (himayecilik) şeklinde formüle edilse de bölge halkları,

Wilson ilkeleri ve Misak-ı Milli'de belirtildiği gibi kendi kaderlerine karar verememişlerdir. Bölgenin Mehmet Ali Paşa'dan beri en önemli Arap ülkesi olan Mısır, İngilizlerin Süveyş Kanalı ve ülke siyaseti üzerindeki kontrolünü kırmak için çok çaba harcamıştır. Aynı şekilde yanı başındaki Arap topraklarının komşularının elinden alınmasına ve İsrail devletine karşı açık tavır almıştır. 1948 İsrail-Arap Savaşı'ndaki zaaf ve bozuk silahlar, krala karşı önemli bir eleştiri konusu olmuştur.

1952'de Hıdiv yönetimine karşı darbe ile Mısır'da başa gelen Abdünnasır, Körfez'den başlayarak Kuzey Afrika'da Arapların bağımsızlık kazanmasına ciddi destek vermiştir ve Filistinlilerin İsrail işgalini kılması için de çok uğraşmıştır. Ancak bağımsızlıkta sonra başa geçen rejimler, diktatörlük ve krallıklar şeklinde kurulmuş ve demokratik bir yöntem geliştirememişlerdir. Bu durum, Arap rejimlerini toplumdan koparmış ve ekonomi ve kalkınmalarını zayıf bırakarak Batı kontrolünün sürmesine imkan sağlamıştır. Arap toplumlarının kendi kaderlerine karar vermesi anlamında, Arap Baharı hem otoriter rejimlere bir isyan hem

de Batı sömürsünden bağımsızlaşma çabası olarak görülebilir.

Normalleşme Maskesi

Arap demokrasilerinden otoriter Arap rejimleri kadar, Batı ve onun bölgedeki uzantısı İsrail de ciddi endişe duymuştur. Gerçekten de İsrail hem doğrudan işgal ve sömürü rejimi olarak karşımıza çıkmakta hem de Arap dünyasının göbeğinde Batı'nın ve özellikle ABD'nin her türlü teknolojik, askeri, diplomatik ve iktisadi desteğiyle her türlü hukuksuzluğu işlemektedir. Bölge halklarının iradesinin yönetimlere yansımaları durumunda İsrail, büyük bir baskı altında kalacağını iyi bilmektedir. Bu yüzden İsrail ve Körfez ülkeleri, bölgedeki anti-demokratik statükoyu restore etmek için Mısır'daki askeri darbeyi organize ettiler. Körfez ülkeleri (özellikle BAE, Suudi Arabistan ve Bahreyn) darbe yönetimine sponsor olmuştur. İsrail ise stratejik planlamada ve etkili lobileriyle Batı'nın darbelerine razı edilmesinde etkili rol oynamıştır.

Bazı Arap ülkelerinin başındaki isimlerin de bu darbelerin gerçekleşmesinde önemli rolü

bulunmaktadır. Örneğin Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayid'in İslami hareketlerden ve demokrasiden hoşlanmadığı bilinmekteydi. Zayid, Mısır darbesinden sonra her türlü demokratik harekete ve bunun bölgede başarılı bir örneği olan Türkiye'ye de karşı olmuştur. İlk başlarda bunu saklasa da Mısır'da Sisi darbesinden sonra bu husumeti açığa vurmuştur ve Ortadoğu'da Türkiye'ye karşı tavrı almıştır. Suudi Arabistan'da Kral Abdullah'ın ölümünden sonra Muhammed bin Selman'ın da kraliyete doğru ilerlemesinde İsrail'in, ABD ve Trump üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Muhammed bin Selman ve Suudi Arabistan'ı yanına alan Zayid çok daha cüretkar politikalar izlemeye başlamıştır. Hem Yemen'den Suriye'ye, oradan Libya ve Tunus'a demokratik süreçlere ve çatışmalara yıkıcı tarafta müdahil olmuştur.

Trump'ın başa gelmesiyle eli daha da güçlenen darbeci ve İsrail dostu kampın başındaki BAE ve ülkenin gerçek hakimi Muhammed bin Zayid, hamlelerini daha açıktan

yapmaya başlamıştır. Trump ve damadı Kushner'in ortaya attığı İsrail ile barışmayı (normalleşme) kapsayan Yüzyılın Anlaşması'nı tavizsiz desteklemiştir. Ancak hem Arap kamuoyundan hem de Filistin yönetimi ve Ürdün gibi görece Batıcı elitlerden gelen tepkiler üzerine masadan çekilmiştir. BAE bundan sonra da atıl durmamış İsrail'in yaptığı işgal ve ilhak planlarına sessiz kalarak destek vermiştir. Bu dönemde Ortadoğu'da darbeler ve çatışmalar yoluyla üretilen istikrarsızlık politikalarında İsrail ile gizli iş birlikleri ortaya çıkmaya başlayan BAE, bunu İran karşıtlığı üzerinden pazarlamaya çalışmıştır.

Suriye, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan dahil Arap ülkeleri iyice zayıflayıp Batı'ya ve İsrail'e itiraz edecek gücü kalmayınca BAE, ağustos ortasında İsrail ile barış anlaşması imzaladıklarını ve her alanda ilişkileri geliştireceklerini duyurmuştur. Daha önce İsrail ile yakınlaşmanın İran'ın bölgesel saldırganlığından kaynaklandığını söyledikleri halde son durumda BAE-İsrail anlaşmasının İran'a

karşı olmadığı ifade edilmiştir. Anlaşmanın duyurulmasından sonra Arap kamuoyunda çok ciddi infial ve tepki olmuştur. BAE, Suud ve Mısır trolleri (zübab elektronik - elektronik sinekler diye bilinmektedir) bunu normal göstermeye çalışsalar da tepkileri durduramamışlardır.

Tepkiler ve Destekler Dengesi

Arap dünyasında BAE'nin İsrail ile normalleşmesine hem resmi makamların hem kamuoyunun tepkisi büyük boyutlara ulaşmıştır. Yüzbinlere varan sosyal medya paylaşımlarında İsrail ile normalleşmenin ihanet ve Muhammed bin Zayid ve Muhammed bin Selman'ın ise hain olduğunu ifade eden hashtagler açılmıştır. ORSAM veri analizcilerinin anlaşmanın duyurulduğu günün ertesindeki 48 saatte topladıkları verilere göre 82 bin 953 tweet atılmıştır ve bunların yüzde 67'si "Normalleşme İhanettir" hashtagi ile paylaşılmıştır. Buna cevap olarak BAE-Suud-Mısır kampının

Anlaşmaya tepki gösteren Filistin Devlet Başkanı Abbas'ın Arap Birliği'nde normalleşme anlaşmasını tartışmak için olağanüstü toplantı talebi, Suudi Arabistan ve BAE baskısıyla gündeme alınmadı. Bazı yorumcular bu tavrı Filistin meselesine ihanet olarak tanımlarken, bazıları da Arap Ligi'nin sonunun geldiğine işaret olduğu söyledi.

ürettiği "BAE, Barış Mesajıdır" hashtagi ise yüzde 20'de kalmıştır. Konuyla ilgili paylaŐılan "Birleşik Yahudi Emirlikleri", "İbrani Emirlikler", "BAE Filistin'e İhanet Etti", "BAE, Arap Őeytan", "Sana da davana da lanet olsun", "Birleşik Siyonist Emirlikleri" gibi hashtaglere bakıldığında anlaşmaya karşı tepkinin boyutlarını görmek mümkün. Anlaşmaya karşı çıkılan tweetlerin oranı toplamda yüzde 80'i geçmiŐtir.

Planın muhatabı olan Filistin Devlet Başkanı Abbas anlaŐmayı çok ciddi eleŐtirdi. Abbas'ın anlaşmaya karşı Arap Birliği'nde normalleşme anlaşmasını tartışmak için olağanüstü toplantı talebi ise, Suudi Arabistan ve BAE baskısıyla gündeme alınmadı. Bu durum sosyal medyada ciddi eleştiri konusu oldu. Bazı yorumcular bu tavrı Filistin meselesine ihanet olarak tanımladılar, bazıları da Arap Ligi'nin sonunun geldiğine işaret olduğunu söylediler. Gelen tepkilerin çok sert olması nedeniyle İsrail medyasına göre normalleşmeyi destekleyen -ki bu durum Suud hesaplarının BAE'ye desteğinden de anlaŐılmaktadır- Muhammed bin Selman da geri adım atmıŐtır. Selman, Filistin devleti olmadan İsrail ile normalleşme olmayacağını açıklamak zorunda kalmıştır.

İsrail ile normalleşmeye en net tepki Kuzey Afrika lkelерinden gelmiştir. Bu da görece daha demokratik olan bölgede halkların tepkisinin yönetim tarafından dikkate alınmasıyla doğrudan ilgilidir. Tunus Devlet Başkanı Kays Said, İsrail'le normalleşmeye karşı olduklarını belirtir-ken, Parlamento Başkanı ve Ennahda Lideri GannuŐı de BAE'nin yaptığını ihanet olarak nitelemiŐtir. Birçok parti de benzer görüŐler bildirdi ve BAE elçiliği önünde gösteriler düzenlendi. Fas BaŐbakanı Sadeddin El Osmani de ülkesinin kral, hükümet ve halk olarak Filistin davasına

Fas BaŐbakanı Sadeddin El Osmani ülkesinin kral, hükümet ve halk olarak Filistin davasına bağlı kalacaklarını belirtmiŐtir. Bu açıklamaların ülkede güçlü bir Yahudi lobisi bulunması ve Jared Kushner'in Fas'ı İsrail ile normalleşmeye teŐvik etmek üzere ülkeye yapması beklenen ziyaret öncesinde gelmesi ayrıca dikkat çekiciydi.

bağlı kalacaklarını belirtmiŐtir. Bu açıklamaların ülkede güçlü bir Yahudi lobisi bulunması ve Jared Kushner'in Fas'ı İsrail ile normalleşmeye teŐvik etmek üzere ülkeye yapması beklenen ziyaret öncesinde gelmesi ayrıca dikkat çekiciydi.

Sömürge döneminden sonra ciddi bir bağımsızlık mücadelesi veren Cezayir'de de Filistin davasına hassasiyet çok yüksektir. Eski baŐkan Huvari Bumedyen, "İster zalim olsun ister mazlum olsun Filistin halkının yanındayız" demiŐtir. Hkmet Sözcüsü ve iletiŐim Bakanı Ammar Bilhaymer, "Filistin davası Cezayir dıŐ politikasının sabit direğidir" diyerek güçlü bir duruŐ göstermiştir fakat BAE'den bahsetmemiŐtir. Hemen hemen tüm siyasi partiler BAE'nin İsrail ile normalleŐmesini reddeden açıklamalar yaparak ülkeyi boykota ađırmıŐlardır. Libya'daki hassas durumu dikkate alarak Serrac yönetimindeki Ulusal Mutabakat Hkmeti resmi bir açıklama yapmadı ancak hkmete yakın kanallar ve hesaplar anlaŐmayı Őiddetle eleŐtirdi. Kamuoyu baskısından

İsrail ile normalleşmeye en net tepki Kuzey Afrika ülkelerinden gelmiştir. Bu da görece daha demokratik olan bölgede halkların tepkisinin yönetim tarafından dikkate alınmasıyla doğrudan ilgilidir. Darbeci ve İsrail yanlısı kampta olan Mısır ve Bahreyn'den sonra Umman Sultanlığı BAE'nin kararına desteğini açıklamıştır.

olsa gerek Hafter güçleri de doğrudan destek aldıkları BAE'ye destek açıklaması yapamadı.

İsrail'in bazı Kürt gruplarla arası iyi olsa da Irak'ta kamuoyu Filistin konusunda oldukça duyarlıdır. Hem Sünni hem de Şii Araplar arasında İsrail'e karşı hassasiyet çok yüksektir. Geçen yıl ortaya çıkan halk gösterilerindeki eleştirilerden hem İran hem ABD hem de İsrail nasibini almıştır. Seçimlerden sonra ABD desteği ile başa gelen ve sonraki seçimlere hazırlanan Başbakan Kazımı *Washington Post*'a verdiği mülakatta "BAE egemen bir ülkedir, içişlerine karışmayız" diye beyanat verse de, içeride artan tepkiler sonrasında hükümet sözcüsü Mulla Talal, "Irak kanunları İsrail ile normalleşmeye izin vermiyor" açıklaması yapmıştır. Kazımı de sonradan Ürdün ve Mısır başkanlarıyla yaptığı zirvede, Filistin meselesine ve başkentinin Kudüs olduğu Filistin Devleti'ne destek verdiklerini açıklamıştır.

Suriye'de hem muhalefet hem de Esed rejimi İsrail ile normalleşmeyi eleştirmiştir. Esed rejimi özellikle meşruiyetini –görüntüde de olsa– İsrail karşıtlığına dayandırmaya çalışmaktadır. Körfez ülkelerinin en demokratik olanı Kuveyt'te normalleşmeye çok ciddi eleştiriler gelmiştir. Hükümete yakın *Kabas* gazetesi yetkililere dayanarak "İsrail ile normalleşen en son ülke Kuveyt olur" diye net bir tavır koymuştur ki bunu ABD, BAE ve Suud baskısına rağmen yapabilmıştır. Katar hükümeti daha belirsiz bir tutum sergileyerek yaptığı resmi açıklamayla bir yandan Filistin davasını desteklediklerini diğer yandan da barış çabalarına destek verdiklerini söylemiştir.

Darbeci ve İsrail yanlısı kampta olan Mısır ve Bahreyn'den sonra Umman Sultanlığı da BAE'nin kararına desteğini açıklamıştır. Umman'ın kararı daha çok ABD baskısıyla ilişkilendirilebilir. Diğer taraftan Umman ile yakın ilişkileri olan İran Cumhurbaşkanı Ruhani, İsrail ile normalleşmeye ve BAE'nin bir İsrail üssüne dönüşmesine karşı olduklarını ifade etmiş ama Birleşik Arap Emirlikleri'ni de çok eleştirmemiştir. Bütün bu tepkilerle BAE'nin hedef tahtasına oturtulması, İsrail ile normalleşmede sırada olduğu belirtilen Bahreyn, Umman, Sudan ve hatta Fas gibi ülkeleri böyle bir normalleşmeden uzak tutmaktadır. Son tartışmalar göstermiştir ki Filistin meselesi Arapların ortak milli davası olmaya devam etmektedir. İsrail ile normalleşme adımları atanlar olsa bile tüm Arap yönetimleri bugün ve gelecekte bu kamuoyu hassasiyetini dikkate almak zorundadır. **■**

